

**Recenzja książki pod redakcją
Renaty Tomaszewskiej-Lipiec
“Work – Personal Life. Between Harmony
and Disintegration”
(Praca – życie osobiste. Między harmonią
a dezintegracją) Kraków 2015**

Nakładem wydawnictwa Impuls w Krakowie ukazała się kolejna publikacja pod redakcją Renaty Tomaszewskiej-Lipiec poświęcona przeobrażeniom zachodzącym pomiędzy pracą a życiem osobistym. Relacje praca – życie osobiste są zagadnieniem coraz częściej poruszonym przez przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, teoretyków, badaczy, ale także praktyków. Brak równowagi w tym zakresie skutkuje bowiem negatywnymi konsekwencjami zarówno dla pracowników, jak i szerzej – ekonomicznymi oraz społecznymi. Omawiana publikacja dobrze wpisuje się w nurt dotychczasowych rozważań. Jest to wielodyscyplinarne opracowanie zawierające 22 artykuły, w których poszczególne zagadnienia analizowane są z perspektywy pedagogiki, socjologii, ekonomii, psychologii, demografii oraz nauk o zarządzaniu. Artykuły zostały ujęte w trzy rozdziały.

Pierwszy z nich zatytułowany został *Dezintegracja relacji praca – życie osobiste zagrożeniem dla małżeństwa i rodziny*. Zamieszczono w nim siedem tekstów, w których omówiono takie zagadnienia, jak:

- Zakłócenia relacji praca – życie rodzinne zagrożeniem integralnego rozwoju jednostki (R. Tomaszewska-Lipiec);
- Doświadczenie pracy jako czynnik różnicujący relacje praca zawodowa – życie pozazawodowe na etapie wczesnej dorosłości (Z. Wołk);
- Praca zawodowa a zakładanie rodziny w deklaracjach i doświadczeniach młodych Polaków (I. Przybył);
- Modele życia zawodowego w rodzinach pochodzenia młodych małżeństw i ich satysfakcja ze związku (A. Paszkowska-Rogacz);
- Wartościowanie życia rodzinnego i zawodowego przez pracujące matki (A. Sobolewska-Popko);

- Kariera naukowa kobiet w kontekście życia rodzinnego (E. Krause);
- Singlizm a konflikt między pracą zawodową a rodziną (A. Żurek).

Treści zamieszczonych artykułów opracowane zostały na podstawie analizy literatury oraz wyników celowo przeprowadzonych badań własnych o charakterze ilościowym i jakościowym.

Rola środowiska pracy w harmonizowaniu sfery osobistej i zawodowej pracowników to tytuł kolejnego rozdziału recenzowanej monografii. Poszczególne artykuły, których jest dziesięć, dotyczą:

- Uczłowieczenia i odczłowieczenia pracy (W. Sztumski);
- Przyspieszenia organizacji w kontekście pracy i życia osobistego pracowników (A. Pluta);
- Równowagi między pracą a życiem jako podstawy budowania kapitału ludzkiego w nowoczesnej organizacji (M. Bartkowiak);
- Równowagi pomiędzy pracą a życiem osobistym jako przejawu społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa wobec pracownika (E. Mazur-Wierzbicka);
- *Work life balance* – kto jest za to odpowiedzialny w modelu CSR: pracownik czy pracodawca? (M. Gotowska);
- Rozwoju koncepcji *work life balance* wobec wyzwań funkcjonowania człowieka w organizacji (E. Stawicka);
- Zarządzania talentami w koncepcji *work life balance* (J. Szłapińska);
- Wsparcia społecznego w pracy jako moderatora relacji między satysfakcją z pracy i życia (B. Jakimiuk);
- Znaczenia równowagi w życiu nauczyciela akademickiego (M. Barańska);
- Zawodu nauczyciela w kontekście łączenia pracy zawodowej i życia osobistego (E. Świdrak);

W tej części opracowania dominują analizy teoretyczne przeprowadzone na podstawie literatury krajowej i zagranicznej. Podane też zostały przykładowe programy WLB realizowane w przedsiębiorstwach, a także własne koncepcje i przemyślenia.

Ostatni z rozdziałów nosi tytuł *Przeobrażenia relacji praca – życie osobiste. W kierunku poszukiwania równowagi*. Zamieszczono w nim pięć tekstów, w których poruszone zostały takie zagadnienia, jak:

- Praca a problemy współczesnego człowieka z równoważeniem budżetu czasu (A. Burlita, K. Błoński);
- Równość płci w osiąganiu harmonii pomiędzy życiem rodzinnym a zawodowym oraz lepszej jakości życia (K. Slany, E. Krzaklewska, M. Warat);
- Koncepcja równowagi życiowej – wybrane zagadnienia teoretyczne (B. Kamiński);

- Doradztwo przez całe życie kluczem do zawodowej, osobistej, społecznej, ekonomicznej i publicznej harmonii (M. Dobrzyński);
- Zrównoważony rozwój częścią kształcenia i szkolenia zawodowego na podstawie programu Erasmus+ (K. Sławińska, K. Symela).

Treść zawartych w tym rozdziale artykułów opracowano na podstawie studiów literaturowych, analizy publikacji statystycznych i raportów z badań. Zamieszczono też wyniki badań jakościowych oraz przedstawiono dobre praktyki.

Praca i życie osobiste to niewątpliwie dwie najważniejsze sfery naszego funkcjonowania, które się wzajemnie przenikają i powinny być ze sobą komplementarne. Ważne jest, aby była między nimi „harmonia” oznaczająca ustaloną proporcję czasu i energii, które jednostka w każdą z tych sfer wkłada. Omawiana książka zwraca uwagę, iż współcześnie możemy raczej mówić o postępującej dezintegracji w relacjach między tymi dwoma obszarami. Dynamiczne przeobrażenia cywilizacyjne nie sprzyjają bowiem zachowaniu zrównoważonych proporcji pomiędzy pracą zawodową i sferą życia poza pracą, przyjmując postać wyraźnego rozszerzania się sfery aktywności zawodowej kosztem życia codziennego. Dlatego też zaprezentowane przez poszczególnych autorów rozważania oparte zostały na hipotezie, iż relacje między wskazanymi obszarami ulegają zmianie, ewoluując z dotąd harmonijnych i uporządkowanych w kierunku zawłaszczania przez pracę sfery osobistej jednostek.

Dokonując oceny książki uznać można, że jest to publikacja, w której relacje praca – życie osobiste ujęto w sposób szeroki i różnorodny. Czytelnik może zapoznać się z inspirującymi rozważaniami teoretyków i badaczy. Jako interesujące i przemyślane uznać także należy „Wprowadzenie” autorstwa R. Tomaszewskiej-Lipiec, redaktora całego opracowania.

Recenzowana publikacja w sposób znaczący wzbogaca wiedzę na temat aktualnych relacji praca – życie osobiste. Treści w niej zawarte stanowią inspirację do dalszych badań i refleksji w tym obszarze problemowym. Dlatego polecić ją warto pracownikom naukowym, szczególnie młodym adeptom nauki, studentom różnych kierunków i specjalności, praktykom zainteresowanym tą tematyką, aby – jak pisze R. Tomaszewska-Lipiec: „znaleźli swój indywidualny punkt równowagi życiowej i potrafili o niego zadbać oraz utrzymywać w jak najdłuższych perspektywach czasowych, tym samym doświadczając jak najrzadziej poczucia konfliktu między swoją pracą zawodową a życiem osobistym”. W związku z tym, że jest to publikacja w języku angielskim, krąg odbiorców nie powinien ograniczać się do terenu naszego kraju, ale powinien być znacznie szerszy.

Ryszard Gerlach

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy